

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla dr. Beleznay Zsolt ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, dr. Árnási Katalin ügyvéd (címe) által képviselt I.rendű alperes neve (I. rendű alperes címe) I. rendű, II. rendű alperes neve (II. rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen, személyhez fűződő jog megsértése miatt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2007. május 21. napján meghozott, 19.P.23.191/2006/19. számú ítélete ellen az alperesek részéről 20. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az I. és II. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 165.000 (százhatvanötezer) forint másodfokú perköltséget, valamint a Magyar Államnak külön felhívásra 330.000 (háromszázharmincezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s:

A felperes kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az I. rendű alperes által írt és a II. rendű alperes kiadásában megjelent „...” című könyvben közzétett valótlan tényállításokkal az alperesek megsértették emberi méltósághoz, jóhírnévhez, magántitokhoz fűződő személyiségi jogait. Kérte, hogy a bíróság tiltsa el az alpereseket a további jogsértéstől és kötelezze őket arra, hogy megfelelő módon egy országos napilapban adjanak elégtételt, továbbá semmisítsék meg a jogsértéssel előállott dolgot, a perbeli könyvet. A jogsértés miatt 8 millió Ft nem vagyoni kártérítés és 2006. május 10-től járó késedelmi kamata egyetemleges megfizetésében is kérte marasztalni az alpereseket.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint a könyvben szereplő közlések nem tényállítások, hanem vélemények, amelyeket az I. rendű alperes az általa áttanulmányozott büntetőügy irataira alapított. Utaltak arra is, hogy a könyv műfaja

regény. Hivatkoztak arra, hogy a magántitoksértés azért nem valósult meg, mert a közzétett jegyzőkönyvben szereplő adatok már nem időszerűek, egyéb adatoknak a közzététele, nyilvánosságra hozatala pedig nem jelent érdeksérelmet a felperes számára. Vitatták a kártérítés megalapozottságát és összezszerűségét is.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az I. rendű alperes által írt és a II. rendű alperes által kiadott „...” című műben az I-II. rendű alperesek azzal, hogy sorozatosan és kétséget kizáróan valótlanul állították, hogy felperes neve volt az 1970. áprilisában ... sérelmére elkövetett emberölés elkövetője és ezen cselekményét előre kitervelten, kegyetlenül és bosszúvágyból követte el, megsértették a felperes jóhírnév védelméhez és emberi méltóság védelméhez, valamint becsület védelméhez fűződő személyiségi jogait.

Megállapította, hogy ugyanezen műben az I-II. rendű alperesek annak megalapozatlan állításával, hogy felperes neve 1966 és 1970 között folyamatosan szexuális zavarokkal - köztük impotenciával - küzdött volna, továbbá annak állításával, hogy felperes neve sunyi és szarházi személyiség, folyamatosan hazudozó személy lenne, megsértették a felperes emberi méltóság védelméhez és jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogait.

Megállapította, hogy ugyanezen műben az I-II. rendű alperesek azzal, hogy a műben a felperes hozzájárulása nélkül közzétették a felperes 1970-ben keletkezett tanúvallomását, a benne levő személyes adatokkal, valamint a felperes szexuális életére vonatkozó iratokat tettek közzé, megsértették a magántitok védelméhez és a személyes adatok védelméhez fűződő jogát.

Kötelezte az I-II. rendű alpereseket, hogy elégtétel adásaként az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül magánlevélben fejezzék ki sajnálkozásukat a felperesnek a megállapított jogsértésekért. Feljogosította a felperest, hogy a levél tartalmát nyilvánosságra hozza. Kötelezte az I-II. rendű alperest arra, hogy a mű még fellelhető példányait 15 napon belül semmisítse meg. Kötelezte az I-II. rendű alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen a felperesnek 5.500.000 Ft-ot, annak 2006. május 10. napjától a kifizetés napjáig járó a késedelemmel érintett naptári félét megelőző napon érvényes mértékű jegybanki alapkamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A képvisellel felmerült költségekről úgy rendelkezett, hogy azt a felek maguk viselik, a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt 900.000 Ft illetékből a felperest 550.000 Ft, míg az I-II. rendű alperest egyetemlegesen 350.000 Ft megfizetésére kötelezte a Magyar Állam javára, külön felhívásra.

Az ítélet indokolásában az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy önmagában a könyv műfaja nem teszi kizárttá a személyiségi jogi felelősség vizsgálatát. Amennyiben az alperesek egy konkrét személyt megneveztek egy bűncselekmény elkövetőjeként, félreérthetetlen tényállításokat tettek róla, akkor azzal nem védekezhetnek, hogy csupán fikcióról van szó. A mű bevezetője, a hozzá fűzött megjegyzés, valamint a regény egésze egyértelművé teszi, hogy a szerző a felperest tartja a bűncselekmény elkövetőjének. Ezek a tényállítások pedig nem vonhatók a véleménynyilvánítás alkotmányosan védett körébe. Arra nincsen jogszabályi lehetőség, hogy az „írói igazságszolgáltatás” nevében bárki egy adott személy vonatkozásában büntetőjogi felelősséget állapítson meg, egy másik személyt emberöléssel vádoljon meg. Kifejtette,

hogy a polgári per bírósága nem folytathatja le a büntetőeljárást, nem működhet jogorvoslati fórumként, így az alperes által felajánlott bizonyítás fogantatásának a feltárt motívumoknak az értékelése kizárólag a felróhatóság tekintetében juthat szerephez.

Rámutatott, hogy az I. rendű alperes a könyvben úgy csoportosította a rendelkezésre álló adatokat és azokból csak olyan következtetéseket vont le, amelyek a felperes bűnösségét igazolhatták. A szerző a felperes terhére róta a minősített emberölést, ami nem tekinthető véleménynek, félreérthetetlenül tényállításról van szó. Emellett az is egyértelmű, hogy a felperest a bűncselekmény elkövetésével meg sem gyanúsították.

Az alperesek által indítványozott ... meghallgatását mellőzte az elsőfokú bíróság, figyelemmel arra, hogy a felpereshez fűződő érzelmi viszonya nem tartozik a per tárgyához, a több évtizeddel ezelőtti eseményekre nézve szükségtelen volt a meghallgatása, a büntetőeljárás pedig nyilvánvalóan nem folytatható le a polgári per keretei között. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a perben meghallgatott tanúk vallomása nem elegendő annak bizonyítására, hogy a felperes akárcsak a valószínűség szintjén kapcsolatba hozható lenne a bűncselekmény elkövetésével. Az alperesek által meghallgatni kért tanúk sem értettek egyet a könyv ilyen formában történő állásfoglalásával. Mindezekre figyelemmel az emberölés állítása vonatkozásában az elsőfokú bíróság többszörös jogsértést állapított meg.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azok a leírások, amelyek a felperesek állítólagos szexuális zavaraira utalnak, és amelyek az emberölés motivációjaként kerültek felsorakoztatásra, alkalmasak arra, hogy a felperes emberi méltóságát és jóhírnevét sértsék, ezért ezekben a vonatkozásokban összefoglaló módon határozta meg a jogsértést. Amennyiben a szexuális életre vonatkozó adatok valósnak bizonyulnának, abban az esetben a magántitok védelméhez fűződő jog megsértéséről van szó, hiszen az alperes irodalmi műben sem jogosult más személynek a személyhez fűződő jogait megsérteni. A szexuális életet érintő adatok szigorúan védett, különleges személyi adatnak minősülnek, amelyek az érintett személy hozzájárulása nélkül nem közölhetőek. Indokolatlanul bántó, sértő megfogalmazást tartalmaznak azok az állítások, miszerint a felperes hazug, sunyi, szarházi személy lenne. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint ezek a közlések túllépték a véleménynyilvánítás jogilag megengedett kereteit.

Megállapította azt is az elsőfokú bíróság, hogy a felperes szexuális életének, bármely más személyhez fűződő szexuális kapcsolatainak felemlítése és nyilvánosságra hozatala még valós tények közlése esetén is sérti a magántitok védelméhez fűződő személyiségi jogot. A felperes nem közszereplő, tehát alappal tart arra igényt, hogy magán és családi életét tiszteletben tartsák, hozzájárulása nélkül a szexuális életére vonatkozó valós adat sem közölhető. Hangsúlyozta az elsőfokú bíróság ebben a körben is, hogy a műfaj önmagában nem ad felmentést az alperesek számára a sérelmezett közlések közzétételére. Így a valós magánéleti kapcsolatok feltárása tekintetében, illetve a személyes adatok vonatkozásában is megállapította a jogsértést a magántitok megsértése, illetve a személyes adatok védelméhez való jog megsértésére tekintettel.

Az elégtételadásról akként rendelkezett, hogy az alperesek magánlevélben kötelesek bocsánatot kérni a felperestől, figyelemmel az eset körülményeire és a magánéletet közvetlenül érintő vonatkozásaira. Egyúttal a felperest feljogosította arra, hogy a magánlevél tartalmát az általa kívánt körben nyilvánosságra hozza.

Az elsőfokú bíróság elrendelte a könyv még fellelhető példányainak megsemmisítését az alperesek által és költségén, mivel a jogsértő helyzet megszüntetésére más módot nem látott. Kifejtette, hogy a Ptk. 84. § (1) bekezdésének d) pontjában biztosított szankció alkalmazása irodalmi mű esetében kivételes, azonban a perbeli esetben olyan mértékű és súlyú jogsértések sorozata történt, ami gyakorlatilag az egész műre kiterjedt, így arra nem volt lehetőség, hogy a mű valamely részletének közlési tilalma elrendelésével szüntesse meg a jogsértő helyzetet.

A nem vagyoni kártérítés körében arra mutatott rá, hogy a jogsértés tárgyi súlya kiemelkedő, az alperesek alapvető személyiségi jogokat hagytak durván figyelmen kívül, és sorozatosan sértették meg a felperes jóhírnév védelméhez, becsület védelméhez, magántitok és személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jogait, továbbá emberi méltóságát is. A jogsértést nem indokolhatja sem az ún. írói igazságszolgáltatás, sem pedig az I. rendű alperes szubjektív érzései. Életszerűnek tartotta a felperes személyes előadását, amit a meghallgatott tanúk vallomása is alátámasztott a bekövetkezett tényleges hátrányok vonatkozásában. Mindezekre figyelemmel összegszerűségében kialakult gyakorlathoz képest is maximálisnak tekintett összegben látta megalapozottnak a felperes igényét, ezért a nem vagyoni kártérítés mértékét 5.500.000 Ft-ban határozta meg. A kártérítés fizetésére az alpereseket egyetemlegesen kötelezte, mivel a szerző és a kiadó felelőssége nem választható el, tekintettel arra is, hogy a kiadó szervezet vezetője is maga az I. rendű alperes. Az I. rendű alperesnek az alperesi kiadó felé tett felelősséget korlátozó nyilatkozata a felperes irányában hatálytalan. A késedelmi kamatról a Ptk. 301. §-a alapján határozott, míg a perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdése szerint rendelkezett.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperesek nyújtottak be fellebbezést, amelyben annak megváltoztatását és a kereset elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság konkrét kereseti kérelem hiányában állapította meg az emberöléssel foglalkozó részek miatt az emberi méltóság és a becsület védelméhez, a szexuális tartalmú, a sunyi és szarházi személyiség részletek miatt a jóhírnévhez, a hazudozó személy körében az emberi méltóság védelméhez, míg a közzétett jegyzőkönyv miatt a személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jogok megsértését. Így túlterjeszkedett a kereseti kérelem és ellenkérelem adta korlátokon.

Hivatkoztak arra, hogy nem felel meg a tényeknek a rendelkező rész azon állítása, miszerint a műben a tanúvallomáson túl közzétettek volna bármilyen, a felperes szexuális életére vonatkozó egyéb iratot. Kizárólag a tanúvallomást tartalmazó jegyzőkönyv nyilvánosságra hozatalára került sor. Az ítélet is csak ezen irat közzétételéről szól a későbbiek során, és nem tartalmazza azt, hogy milyen más dokumentum publikálása történt meg. Nem derül ki az ítéletből, hogy a személyes adatok megsértését milyen okból, milyen adatok és milyen kérelem alapján állapította meg az elsőfokú bíróság.

A tényállást hiányosnak és részben iratellenesnek tartották. Nem tartalmazza azt, hogy az alperesek részéről „írói” igazságszolgáltatásra történt hivatkozás, nem csupán igazságszolgáltatásra, ezeknek a kifejezéseknek a jelentése pedig nem azonos. Az alperesek a regény műfaja tekintetében arra hivatkoztak, hogy a műfaj és az eseményekhez képest eltelt közel 40 év miatt a perben sérelmezett kijelentések véleménynek és nem tényállásnak minősülnek. Az elbírálás során nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy a per tárgyát egy regény képezi, amelynek megvannak

a maga műfaji sajátosságai. Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában ... tanúvallomásaként rögzítette, hogy őt is megkérdezése nélkül szerepeltette az I. rendű alperes a műben, ez nem képezte a per tárgyát, ezért ennek a megállapításnak a mellőzését kérte. Iratellenesnek tartották a felperes előadásaként rögzített azon megállapítást, miszerint volt olyan időszak, amikor a felperes elbujdosni igyekezett az emberek elől a könyv miatt.

Hivatkoztak a Pp. 221. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségre, ebben a körben utaltak arra, hogy a bíróságot több irányú indokolási kötelezettség terheli, magyarázattal kell szolgálnia, hogy milyen bizonyítékokra, milyen szempontok szerint alapította tényállását, illetve hogy milyen okok indokolták egy-egy bizonyíték figyelmen kívül hagyását. Az elsőfokú bíróság azonban az alperesek által csatolt okirati bizonyítékokat, amelyek a büntetőeljárásból származnak, nem vonta mérlegelési körébe, azokat kizárólag, mint bizonyos dokumentumokat említette meg. Az elsőfokú bíróság tájékoztatta a feleket az őket terhelő bizonyítási körről, így az alperesek által bizonyítandóként jelölte meg annak igazolását, hogy milyen adatok, tények alapján kerültek megállapításra a felperes által kifogásolt könyvrészletek. Ennek tettek eleget az alperesek, amikor csatolták az okirati bizonyítékokat és megtették tanúbizonyítási indítványukat. Az ítélet azt nem tartalmazza, hogy ezen bizonyítási eszközök értékelésétől a bíróság miért tekintett el. Az alperesek álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az értékelt bizonyítékokat is kizárólag a felperes számára kedvező módon minősítette. Kifogásolták ... tanúkenti meghallgatásának mellőzését, és azt, hogy az alperesek által indítványozott tanúk által elmondottakból arra a következtetésre jutott az elsőfokú bíróság, hogy a felperes személye nem volt kapcsolatba hozható a könyvben írt cselekménnyel.

Az elsőfokú ítéletnek a szexuális zavarok és a felperes személyisége rész alatti érvelése ellentmondást keletkeztet. Ebben a körben a kereset tárgyát képező közlések többségében egy párbeszéd részét vagy egy-egy szereplő gondolatait tartalmazták, így azok tényállításnak nem tekinthetők, csak véleménynek. A kereset tárgyává tett részletek nem alkalmasak arra, hogy a felperes személyének társadalmi megítélését negatív irányba befolyásolják. A perben meghallgatott tanúk sem tettek arra vonatkozó utalást, hogy a szexuális közlések befolyásolták volna a felperesről kialakított véleményeket. A hazug személyiség, sunyi, szarházi alakkal kapcsolatos közlések tekintetében hivatkoztak arra, hogy nem egy újságcikk tartalmazta ezeket a jelzőket, hanem egy regény, mégpedig párbeszédként. Ezt az elsőfokú ítélet figyelmen kívül hagyta. A hazug jelző vonatkozásában az elsőfokú bíróság nem adta annak indokolatlanul bántó jellegére vonatkozó magyarázatát.

Kifogásolták, hogy az elsőfokú ítélet a magántitok megsértésének megállapítása ellenére nem rögzítette, hogy konkrétan mely személyes adatok vonatkozásában látta indokoltnak a jogsértés megállapítását. A magántitok fogalmi körébe olyan bizalmas, szűk körben ismert tény, adatot lehet vonni, amelynek nyilvánosságra kerülése az adat jogosultjára nézve érdeksérelemmel jár. A jegyzőkönyvön szereplő adatok, információk már nem időszerűek, nem minősülnek magántitoknak, így ebben a körben a jogsértés megállapítására nincs lehetőség, azok az adatok, amelyek pedig nem változtak, nem jelentenek érdeksérelemet a felperes számára.

A nem vagyoni kártérítés tekintetében kifejtették, hogy annak mértéke megállapításánál nem lehet figyelemmel lenni az esetleges visszatartó erőre, mivel személyiségvédelmi eszközről van szó. A felróhatóság körében hivatkoztak a már korábban előadottakra,

arra, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok összességében történő értékelése elmaradt. A megállapított mértékű kártérítést indokolatlanul magasnak tartották.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

A Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (3) bekezdésének megfelelően csupán a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálhatta felül.

E körben eljárva megállapította, hogy az alperesek fellebbezése nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján helytállóan állapította meg a tényállást, abból helyes jogi következtetést vont le, döntésével a Fővárosi Ítélőtábla is teljes körűen egyetértett, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése és a 254. § (3) bekezdése szerint helybenhagyta, annak indokaira is tekintettel.

Az alperesek fellebbezésében foglaltakra figyelemmel a másodfokú bíróság mindenekelőtt a következőket emeli ki.

A Pp. 221. § (1) bekezdése értelmében az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást, az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte. Az elsőfokú bíróság ítélete ezen jogszabályi előírásnak teljes mértékben megfelel, a bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő mérlegelésével helyesen rögzítette a tényállást, részletesen ismertette az alkalmazandó rendelkezéseket, majd - mint arra hivatkozott is - az általános szempontok alapján végezte el a konkrét közlések vizsgálatát, amelynek során többször visszautalt az irányadó előírásokra.

Az a körülmény, hogy az ítélet indokolásában a tényállás rögzítésénél nem szerepel az „írói” igazságszolgáltatás kifejezés, nem jelenti azt, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást iratellenesen és hiányosan állapította meg.

A Pp. 215. §-a szerinti kereseti kérelemhez kötöttség elve nem jelent jogcímhez kötöttséget. A személyhez fűződő jogi igény érvényesítésekor a bíróság nincs kötve ahhoz, hogy a felperes jóhírnév, becsület vagy emberi méltóság megsértésének megállapítását kérte-e, amennyiben a jogsértés megállapítható, a felperes kereseti kérelmének keretein belül a bíróság jogosult meghatározni, hogy a személyhez fűződő jogon belül melyik nevesített személyiségi jog szenvedett sérelmet. Így tehát az elsőfokú bíróság nem terjeszkedett túl a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátain.

Az ügy érdemi felülbírálata körében a Fővárosi Ítélőtábla az alábbiakra alapította döntését.

Az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében a Magyar Köztársaság területén mindenki számára biztosítja a szabad véleménynyilvánítás jogát, míg az 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy minden embernek vele született joga van az emberi méltósághoz, amelytől senkit nem lehet megfosztani, továbbá az 59. § (1) bekezdése szerint mindenkit megillet a jóhírnévhez való jog.

Az 1993. évi XXXI. törvénnyel a belső jog részévé vált az Emberi Jogok Európai Egyezménye, amelynek 10. Cikke rendelkezik arról, hogy mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához, ami magában foglalja a véleményalkotás szabadságát is. Kimondja azt is, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó jog, amelynek gyakorlása a törvényben meghatározott olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban - többek között - mások jogai védelme céljából. A véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása csak akkor bír alappal, ha egy másik alapjog védelme érdekében történik.

A Ptk. 76. §-a értelmében a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti a becsület és emberi méltóság megsértése is. Becsületsértő a személyiséget érintő közlés, tartalmára és tartalmának valóságára tekintet nélkül, ha aránytalanul túlzó, indokolatlanul bántó, lealázó, lekicsinylő, lealacsonyító. Az emberi méltóság megsértése pedig abban az esetben valósul meg, amikor az érintett személyt nem önbecsülésének, az emberi érintkezési formák követelményének megfelelő elbánásban részesítik, emberi mivoltában megalázzák, hátrányos helyzetbe hozzák.

A Ptk. 78. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is. A (2) bekezdés értelmében a jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt állít, híresztel vagy való tényt hamis színben tüntet fel. A hírnév a személy társadalomban betöltött szerepének értékelését befolyásoló ismereteket jelenti. A jogvédelem abban az esetben indokolt, ha a sérelem objektív valótlanságot tartalmazó tényállítás útján, vagy a valós tények hamis színben való feltüntetésével valósul meg.

A Ptk. 2. § (2) bekezdése szerint bármely jog csak társadalmi rendeltetésével összhangban gyakorolható, amelynek során a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni (Ptk. 4. § (1) bekezdés). A véleménynyilvánítás gyakorlásának a jóhiszeműség és a tisztesség tekintetében a társadalmi elvárások minimális feltételei azok, amelyek bárki számára egyértelműen felismerhetők. A véleménynyilvánítás akkor felel meg társadalmi rendeltetésének, ha kellően megalapozott, helyesen tükrözi a jóhiszeműség és a tisztesség követelményét, ha az értékelés, bírálat megtartja a gondolkodás és ítéletalkotás szabályait. Ugyanis ezen feltételek túllépése jogsértést jelent, ebben az esetben nem felel meg a szabad véleménynyilvánítás társadalmi rendeltetésének.

Az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozata kimondta, hogy az értékítéletre, az egyén személyes véleményére a véleménynyilvánítási szabadság minden esetben kiterjed, függetlenül attól, hogy az értékes vagy értéktelen, igaz vagy hamis, érzelmen vagy észérveken alapul. Azonban azt is kifejtette az Alkotmánybíróság, hogy a szintén alkotmányos oltalom alatt álló emberi méltóság, becsület, jóhírnév az értékítéletben megnyilvánuló véleménynyilvánítás külső korlátja lehet. Azt is hangsúlyozta, hogy a szabad véleménynyilvánítás olyan alkotmányos alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható. Megállapítható tehát, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nem általános érvénnyel, bármiféle korlát nélkül érvényesülő jogosultság, gyakorlásának ugyanis mások emberi jogainak védelme határt szab.

Mindezek tükrében a jogsértés elkövetésének megítélése szempontjából a konkrét tényállás, a sérelmezett szöveg tartalma alapján kizárólag annak volt jelentősége, hogy

a per tárgyát képező könyvben megfogalmazásra került-e olyan közlés, vélemény, ami a felperes jóhírnév, becsület és emberi méltóság védelméhez fűződő személyiségi jogát sértette, és amelyet az általános közfelfogás szerint a felperes sem köteles elviselni.

A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan jutott arra a megállapításra, hogy a perbeli közlések indokoltá teszik a jogvédelem alkalmazását.

A Ptk. 75. § (1) bekezdése alapján a személyhez fűződő jogok a törvény védelme alatt állnak. E jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében már rámutatott arra, hogy ez a törvényi kötelezettség az irodalom képviselőire is vonatkozik (Pfv.20.497/2007/5. számú ítélet). Foglalkozástól, hivatástól függetlenül senki nem hagyhatja figyelmen kívül mások személyhez fűződő jogait. A jogsértés elkövetésének módja és eszköze alapján nem mentesülhet senki a jogkövetkezmények alól. Így tehát egy irodalmi alkotás létrehozása és annak nyilvánosságra hozatala műfaji okokból nem képez kivételt a személyhez fűződő jog megsértése alól. Emiatt az alperesek alaptalanul hivatkoztak felelősségük hiányára arra tekintettel, hogy egy irodalmi alkotást közvetítettek a nyilvánossághoz.

Sem a műfaj, sem a bűncselekmény elkövetése óta eltelt idő nem teszi a könyvben leírt tényállításokat véleménnyé. Nem eredményezi a személyiségi jogsértés miatt felelősség alóli mentesülést, hogy az események óta közel 40 év eltelt, ugyanis a jogsértés a 2006-ban kiadott könyvben megjelent állításokkal valósult meg.

A személyiségi jogsértésért fennálló felelősség a Ptk. 84. § (1) bekezdésének a) pontja szerint objektív - mint ahogy azt a Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.21.540/2001/7. számú döntésében kifejtette -, ami azt jelenti, hogy a jogsértés attól függetlenül megvalósul, hogy a sértő kifejezések használatát milyen körülmény váltotta ki. Erre tekintettel az objektív felelősség alapján a jogsértést kiváltó okok vizsgálata szükségtelen.

A Fővárosi Ítéltábla hangsúlyozza, hogy a felperest az emberölés tárgyában lefolytatott büntetőeljárásban a bűncselekmény elkövetése miatt nem ítélték el, sőt azzal még csak meg sem gyanúsították. Így a felperes által az iratokhoz becsatolt, a büntetőeljárás iratai közül részlegesen rendelkezésre álló dokumentumoknak nem volt értékelhető jelentősége, ugyanis a felperes ellen lefolytatott büntetőeljárás és jogerős ítélet hiányában ezek az okiratok nem alkalmasak a könyvben szereplő azon állítás igazolására, hogy a felperes követte el a bűncselekményt.

Az alperesek hivatkozásával ellentétben az elsőfokú bíróság helyesen értékelte a tanúvallomásokat is. Azok önmagukban nem igazolhatták a cselekmény elkövetését, de emellett nem is tartalmaztak olyan nyilatkozatot, amely szerint egyértelműen a felperes lenne a bűncselekmény elkövetője. Erre figyelemmel ... tanúkenti meghallgatását is indokoltan mellőzte az elsőfokú bíróság.

Ennek megfelelően a perbeli könyv valótlan állításként tartalmazta, hogy a felperes előre kitervelten, kegyetlenül és bosszúvágyból követte el az emberölést, ezért az elsőfokú bíróság jogszerűen járt el, amikor megállapította a felperes jóhírnév, emberi méltóság és becsület védelméhez fűződő személyiségi jogának megsértését.

A perbeli alkotásban használt azon kifejezések, miszerint a felperes sunyi, szarházi személyiség és folyamatosan hazudozó személy, oly módon sértőek, bántóak,

megalázóak, amelyek megalapozzák az emberi méltóság megsértésének megállapítását. A közöltek nem vitásan egy jellemtelen, erkölcsileg elítélendő személyre utalnak, amelynek valóságtartalmát az alperesek igazolni nem tudták, és egyértelműen alkalmasak arra, hogy a felperes személyével szemben negatív megítélést eredményezzenek.

Az I. rendű alperes által használt becsmérő kifejezések kinyilvánításuk megfogalmazásában, kifejezés módjukban sértik a felperest, ezért indokolt az emberi méltóság és jóhírnév sérelmének megállapítása. A párbeszédben történő közzététel ugyanúgy megvalósítja a jogsértést, mint bármely más közlési forma, így arra az alperesek nem hivatkozhatnak alappal a felelősségük kimentése körében.

A szexuális tartalmú közlések és a magántitok védelme tekintetében a másodfokú bíróság a következőkre mutat rá.

A személyes adatok védelméhez való jogot az Alkotmány 59. § (1) bekezdése alapvető emberi jogként deklarálja. Ennek a jogosultságnak a tartalma az, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. § (1) bekezdése szerint személyes adatnak minősül bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt közvetlenül vagy közvetve, név, azonosító jel, illetve egy, vagy több fizikai, fiziológiai mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet. Az Avtv. a különleges adatok közé sorolja szexuális életre vonatkozó adatot, valamint a bűnügyi személyes adatot. Bűnügyi személyes adatnak minősül a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel, vagy a büntetőeljárással összefüggésben a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésre jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy személyes adat abban az esetben kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul vagy azt törvény, vagy helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Különleges adat pedig abban az esetben kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy egyéb esetekben azt törvény elrendeli.

A perbeli esetben nem vitatott módon a felperes hozzájárulásának a beszerzésére nem került sor. Megállapítható volt, hogy a büntetőeljárásban készült jegyzőkönyv bűnügyi személyes adatokat, tehát különleges adatokat tartalmaz. Olyan törvényi rendelkezésre az alperesek nem hivatkoztak, amely biztosítaná számukra a felperes személyes adatainak nyilvánosságra hozatalát, akár hozzájárulása nélkül. Törvényi rendelkezés, valamint a felperes hozzájárulásának hiányában nyilvánvaló módon jogosulatlanul kerültek közzétételre a felperes személyes adatai.

Az I. rendű alperes a könyvben a tanúkihallgatási jegyzőkönyvön túl a rendőrségi megkeresést is közzétette, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező része helytállóan tartalmazza, hogy több irat jelent meg a műben.

A könyvben szereplő személyes adatok - név, születési adatok, lakóhely, foglalkozás, édesanyja neve - alapján a felperes személye egyértelműen beazonosítható vált.

A jogsértés miatti felelősséget nem zárja ki, hogy egyes adatok időszerűségüket veszítették, mivel ilyen mentesülési okot a törvény nem ismer, a személyes adatokkal való visszaélés az érintett személy beazonosítását teszi lehetővé, így az okozott érdeksérelem nem vitatható.

Az elsőfokú bíróság a jogsértést megállapító rendelkezés szövegét összefoglaló módon határozta meg, azonban tekintettel arra, hogy az ítélet indokolása tartalmazza, hogy jegyzőkönyvben szereplő adatokról van szó, illetve hogy az elsőfokú bíróság az elégtételt adó nyilatkozatra magánlevél útján kötelezte az alpereseket, a másodfokú bíróság nem látta indokát a rendelkező rész megváltoztatásának.

Egy adott személynek a szexuális élete, kapcsolatai olyan magántitoknak minősülnek, amelyhez fűződő érdek társadalmilag elismert, jogszabály által biztosított védelem alatt áll. A felperes szexuális élete, annak eseményei nyilvánvalóan nem képezhetik nyilvánosság tárgyát abban az esetben, ha azt maga nem kívánja a nyilvánosság elé tárni.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját abban a kérdésben, hogy a felperes állítólagos szexuális zavaraira utaló leírások megvalósítják a felperes jóhírnév és emberi méltóság védelméhez fűződő személyiségi jogok megsértését.

Ezen túlmenően a szexuális viselkedésre vonatkozó valós közlések a magántitok körébe tartoznak, ezért meghatározott személy szexuális magatartásáról szóló állítások önmagukban személyhez fűződő jogot sértenek a Ptk. 81. §-a alapján.

Az adatvédelmi törvény szerint személyes adatnak minősülő adatok egyúttal a természetes személy magántitka körébe tartozó adatoknak minősülnek, azok nyilvánosságra hozatalához (kezeléséhez) az érintett személy hozzájárulása szükséges. A Ptk. 81. §-a értelmében, aki magántitok birtokába jut és azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza, vagy azzal egyéb módon visszaél, személyhez fűződő jogot sért. Mindezek alapján az alperesek akkor, amikor a felperes személyes adatait jogosulatlanul nyilvánosságra hozták az Avtv. 3. § (1) bekezdésének a) pontjában írt rendelkezést és azon keresztül a Ptk. 81. §-ában védett magántitkát, tehát a felperes személyhez fűződő jogát megsértették.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a Ptk. 84. § (1) bekezdésének a) pontja alapján helyesen állapította meg a jogsértéseket, és jogszerűen alkalmazta a Ptk. 84. § (1) bekezdésének b) és c) valamint d) pontja szerint az objektív szankciókat.

A nem vagyoni kártérítési igény tekintetében a Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontját, a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdését kellett figyelembe venni, továbbá az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) AB határozatát és a Legfelsőbb Bíróság iránymutatása alapján kialakult bírói gyakorlatot kellett értékelni. A nem vagyoni kártérítés megítélésénél a kártérítés általános szabályaiból kiindulva szükséges a jogellenes, felróható magatartás és a hátrány bekövetkezésének, valamint a kettő közötti okozati összefüggésnek a bizonyítása.

A felperesnek kellett tehát bizonyítania az alperesi jogellenes magatartást, a kárt és a kettő között fennálló releváns okozati összefüggést, míg az alpereseket annak

bizonyítása terhelte, hogy magatartásuk nem volt felróható, úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt.

A nem vagyoni kártérítés az adott személyiség értékminőségében bekövetkezett csökkenés ellensúlyozására hivatott, mértékének pedig ahhoz kell igazodnia, hogy ez a személyiséget jellemző helyzet milyen mértékű kedvezőtlen irányú változást idézett elő a jogsérelmet szenvedett félnél. Tehát személyiségi jogsértés esetén azt kell vizsgálni, hogy a sérelmezett magatartás mennyiben járt olyan következménnyel, hogy az adott személyről kedvezőtlen értékítélet alakuljon ki, és ez mennyiben hatott ki társadalmi megítélésére.

A Pp. 163. § (3) bekezdése alapján külön bizonyítás nélkül elfogadható olyan hátrány bekövetkezése, amely köztudomású ténynek tekinthető.

Az az alperesi hivatkozásnak megfelelően valóban nem szerepel a felperes jegyzőkönyvben rögzített személyes előadásában, hogy az emberek előtt elbujdosni kényszerült. Azonban a felperes részletesen beszámolt a könyv jogsértő közléseinek következményeiről, elmondta, hogy rendkívüli módon felzaklatta a könyv, nem tudta elképzelni, hogyan folytathatja tovább életét. Környezetében észlelte, hogy figyelik, szemlesütve járt, magyarázkodni kényszerült. Családját, hozzátartozóit megviselte a vád, szomszédai távolságtartóak lettek vele szemben.

Az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte a tanúvallomásokat a felperest ért hátrányok tekintetében, a tanúk vallomása teljes mértékben alátámasztotta a felperes személyes előadását. Az a körülmény, hogy a tanúk külön nem tértek ki a felperes szexuális életéről közöltek következményeire, nem jelenti azt, hogy az ezzel kapcsolatos kijelentések nem okoztak a felperesnek hátrányt.

A perbeli esetben hátrányos jogkövetkezményként kiemelkedő súllyal kellett értékelni a felperes életminőségének kedvezőtlen alakulását. Ilyen körülménynek kell tekinteni azt, hogy a felperes családi, ismeretségi és munkahelyi környezetében magyarázkodásra kényszerült.

A másodfokú bíróság hangsúlyozza, hogy rendkívül súlyos jogsértésről van szó. Amikor az alperesek felvállalták a jogellenes állítások könyvben való megjelentetését, tisztában kellett azzal is lenniük, hogy annak következményeit is vállalniuk kell.

Az I. rendű alperes egy élő személyről olyan ítéletalkotásra szánta el magát, miszerint a felperes követte el a feltáratlan gyilkosságot, mégpedig anélkül, hogy jogerős büntetőjogi ítélet megállapította volna a felperes bűnösségét. Nagy terjedelemben foglalkozott - a könyv szerint a felperes által elkövetett - emberöléssel, annak elkövetési módjával.

Megnevezte a felperest, mint a bűncselekmény elkövetőjét, hozzájárulása nélkül közölte személyes adatait, emberi méltóságát sértő kifejezéseket használt a jellemzésére, szexuális életéről tett közzé jogosulatlanul információkat.

Köztudott, hogy az ilyen tartalmú állítások alkalmasak arra, hogy a felperesről kedvezőtlen kép alakuljon ki közvetlen és tágabb környezetében, korábbi életvitelét, egzisztenciáját veszélyeztesse. Ezen túlmenően a bizonyítás anyaga, a tanúvallomások is igazolták a tényleges hátrányok bekövetkezését a felperes mindennapi életében, hétköznapijaiban.

Az elsőfokú bíróság a kártérítés összegszerűségét a Pp. 206. § (3) bekezdése alapján a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelésével állapította meg. A több személyhez fűződő jogot érintő többszörös jogsértés, annak kiemelkedő súlyossága, a széles nyilvánosság összességében megalapozottá tette a valóban kiemelten magas nem vagyoni kártérítést. Annak felülmérlegelésére okot adó körülményt az alperesek nem adtak elő, ezért a másodfokú bíróság a nem vagyoni kártérítést összegét is helytállónak ítélte.

A Ptk. 344. §-a szerint, ha többen közösen okoznak kárt felelősségük a károsulttal szemben egyetemlegesen, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatósága arányában oszlik meg. Az alperesek közös jogellenes magatartása eredményezte a felperes kárát, ezért közös károkozónak minősülnek, felelősségük a károsult felperes irányában egyetemleges.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az alperesek közti megállapodás az egymás közti jogviszonyukra hat ki, a felperessel szembeni felelősségüket nem érinti.

A másodfokú bíróság a fellebbezési eljárásban felmerült költségről a Pp. 259. §-án keresztül érvényesülő Pp. 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint határozott.

Budapest, 2008. április 22.

Kizmanné dr. Oszkó Marianne s. k.
a tanács elnöke

Böszörményiné dr. Kovács Katalin s. k. . Győriné dr. Maurer Amália s. k.
előadó bírő bírő

A kiadmány hiteléül:
tisztviselő